

# ישעיהו פרק ה

**מבוא:** בפרק ה' שלוש יחידות: בחלקו הראשון: "משל הכרם", ובו תיאור של בעל הכרם שלמרות שהוא מטפל במסירות בכרמו, הכרם מעלה פרי באושים עד שבעל הכרם מחליט להפקירו. בחלק השני: שרשרת נבואות "הווי", בה הנביא מוכיח את העם על חטאיו. החלק השלישי: העונש - נבואה על בואו של האויב שיעניש קשות את ישראל.

## שאלות מכוונות למידה

א. כיצד תורמת דרך הנבואה - "המשל השיפוטי", לקירוב העם לתוכן הנבואה?

ב. ממה נובעת האכזבה הגדולה של הקב"ה מעמו המוצגת בפרק זה?

ג. למה מובילה האכזבה?

## משל הכרם

### ישעיהו פרק ה

פתיחת המשל

(א) אֲשִׁירָה נָא לִידֵידי

שִׁירַת דּוֹדֵי לְכַרְמוֹ

פעולות בעל הכרם בכרמו ותקוותיו

כָּרִם הָיָה לִידֵידי בְּקִירוֹ בְּוֶשֶׁמֶן:

(ב) וַיַּעֲזָקְהוּ

וַיִּסְקָלְהוּ

וַיִּטְעֵהוּ שָׂרֵק

וַיִּבְנוּ מִגְדָּל בְּתוֹכוֹ

וְגַם יָקַב חֲצַב בּוֹ

וַיִּקּוּ לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים

וַיַּעַשׂ בְּאֲשִׁים:

בעל הכרם פונה לשומעים שיטפטו

(ג) וַעֲתָה יוֹשֵׁב רוֹשְׁלָם וְאִישׁ יְהוּדָה

שֹׁפֵטוֹ נָא בִּינֵי וּבִין כְּרָמֵי:

(ד) מַה לַּעֲשׂוֹת עוֹד לְכַרְמֵי וְלֹא עֲשִׂיתִי בּוֹ

מִדּוּעַ קִנִּיתִי לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים וַיַּעַשׂ בְּאֲשִׁים:

העונש של בעל הכרם לכרמו

(ה) וַעֲתָה אֹדִיעָה נָא אֶתְכֶם אֶת אֲשֶׁר אָנִי עֹשֶׂה לְכַרְמֵי

הַסֵּר מִשׁוֹפְתוֹ וְהִיָּה לְבַעַר

פֶּרֶץ גְּדֵרוֹ וְהִיָּה לְמַרְמָס:

(ו) וְאֲשִׁיתָהוּ בְּתֵה

לֹא יִזְמַר

וְלֹא יַעֲדֵר

וְעָלָה שְׁמִיר וְשִׁית

וְעַל הָעֲבִים אֲצַנֶּה מִהַמְטִיר עָלָיו מָטָר:

הנמשל

(ז) כִּי כָרִם ה' צְבָאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל

וְאִישׁ יְהוּדָה נָטַע שְׁעִשׂוּעִיו

וַיִּקּוּ לְמִשְׁפָּט - וְהִנֵּה מִשְׁפָּח

לְצִדְקָה - וְהִנֵּה צָעֲקָה:

## המשל והנמשל

1. עיין במשל, בפסוקים א-ו, והסבר **בלשונך על דרך הפשט**, את הפעולות השונות שעשה בעל הכרם:

בְּקָרוֹ בְּוֶשְׁמוֹ	בעל הכרם בחר מקום טוב לטעת את כרמו.
וַיַּעֲקֶהוּ	
וַיִּסְקְלֶהוּ	
וַיִּטְעֵהוּ שָׂרֵק	
וַיִּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכוֹ	
וְגַם יָקַב חֲצַב בּוֹ	
<b>וַיָּקֹוּ לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים וַיַּעַשׂ בָּאֲשִׁים</b>	<b>בעל הכרם קיווה שהכרם יתן לו ענבים טובים ובמקום הוא קיבל ענבים גרועים.</b>
הִסֵּר מִשׁוֹפְתּוֹ וְהִיָּה לְבָעַר	
פָּרָץ גִּדְרוֹ וְהִיָּה לְמַרְמֵס	
וְאֶשְׁיִתְהוּ בְּתֵהּ לֹא יִזְמַר וְלֹא יַעֲדֵר וְעַלָּה שְׁמִיר וְשִׁית	
וְעַל הַעֲבִים אֲצַנְהָ מִהַמְטִיר עָלָיו מָטָר	

2. עיין בפסוקים א-ז, וכתוב **בלשונך ובקצרה** את המשל והנמשל:

## המשל השיפוטי

בדרכים רבות ושונות, אמרו נביאי ישראל דברי תוכחה לעם. אחת מן הדרכים היא "**המשל השיפוטי**". משל שיפוטי הוא **סיפור** העוסק בהפרת חוק ודרישה למשפט. האדם שמאזין למשל ומתבקש לשפוט במקרה שהובא לפניו והוא אינו שם לב שהוא "נלכד בפח", כי הוא מאמין לתומו שמובא לפניו מעשה שאירע לאחרים, ולא רואה את הדמיון שבין העבירה המסופרת לבין זו שבה הוא מעורב, עד לרגע הגילוי. דוגמאות נוספות בתנ"ך לשימוש במשל השיפוטי - "משל כבשת הרש", ו"משל האשה התקועית".

3. א. כיצד תורמת דרך הנבואה - המשל השיפוטי במשל הכרם, לקירוב העם לתוכן הנבואה?

ב. מדוע נבואת תוכחה בסגנון של "משל שיפוטי" יש בה בכדי להשפיע יותר על השומע?

4. עיין בפסוקים א-ז, וענה:

א. מהו הרגע בו מבינים המאזינים כי מדובר **בתוכחה על דרך המשל** ולא באירוע אמיתי שהם צריכים לשפוט?

ב. באיזה שלב השומע מתחיל להבין כי מדובר במשל שהדובר בו הוא **הקב"ה** ולא בעל כרם אנושי?

הפניה לעם להכריע במשפט היא בקשה רטורית. הנביא לא באמת מבקש מן העם לשפוט בין אדם לבין כרם. ממילא מובן גם למה העם לא "משמיע את דברו". מאידך מועבר כאן מסר שבו ה' מתאר את **כפיות הטובה** של עם ישראל שה' השקיע בו רבות, אך לא זכה לפרי ראוי למאמציו.

### המשל והנמשל - עיון מעמיק

תלמידי 3 יח"ל צריכים לדעת את הרעיון הכללי של הנמשל.  
תלמידי 5 יח"ל צריכים לדעת הסבר גם לפרטי הנמשל.

עד כה ראינו את הנמשל באופן כללי. פרשני המקרא לא הסתפקו בכך אלא הציעו נמשל לכל פרט ופרט במשל:

הנמשל ה' פועל למען עמו	המשל בעל הכרם פועל למען כרמו
"כִּי כָרַם ה' צְבָאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל" (ד), הכרם הוא עם ישראל והידיד הוא הקב"ה.	כָּרַם הָיָה לַיְדִידִי
וקרא ארץ ישראל "קרן" לפי שהיא גבוהה מכל הארצות... וקורא ארץ ישראל "בן שמן" כמו שנאמר עליה "ארץ זבת חלב ודבש". (רד"ק פסי' א)	בָּקְרוּ בֶן שָׁמֹן
עזקתים תחלה בהיקף ענני כבוד במדבר. (רש"י פסי' ז)	וַיַּעֲזְקֵהוּ
וסקל מן הכרם האבנים, זהו שבעה אומות מארץ ישראל. (רד"ק פסי' ב)	וַיִּסְקְלֵהוּ
ונטע בו זה העם, שהוא נטע נבחר זרע אמת, שהוא זרע אברהם יצחק ויעקב, והיו ראויים שיעשו פרי טוב... (רד"ק פסי' ב)	וַיִּטְעֵהוּ שָׂרֵק
בניתי מגדל בתוכו, משכני ומקדשי. (רש"י פסי' ז)	וַיִּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכוֹ
גם יקב המזבח. (רש"י פסי' ז)	וְגַם יָקַב חֶצֶב בּוֹ

5. עיין בדברי הפרשנים לעיל וכתוב בלשונך, בטבלה שלפניך, נמשל אחד לכל פרט במשל.

הנמשל ה' פועל למען עמו	המשל בעל הכרם פועל למען כרמו
הכרם הוא עם ישראל והידיד הוא הקב"ה	כָּרַם הָיָה לַיְדִידִי
	בָּקְרוּ בֶן שָׁמֹן
	וַיַּעֲזְקֵהוּ
	וַיִּסְקְלֵהוּ
	וַיִּטְעֵהוּ שָׂרֵק
	וַיִּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכוֹ
ה' בנה מזבח לעמו	וְגַם יָקַב חֶצֶב בּוֹ

### התוכחה - "מדוע קִוִּיתִי לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים וַיַּעַשׂ בְּאֲשִׁים" (פסוק ה)

6. לתוכחת הנביא ישעיהו במשל הכרם בפרק ה פסוק ד, יש מן המשותף עם תוכחת ישעיהו בפרק א, פסוק ב:

"בָּנִים גִּדְלֹתַי וְרוֹמְמֹתַי - וְהֵם פָּשְׁעוּ בִּי". (ישעיהו א, ב)

"מדוע קִוִּיתִי לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים - וַיַּעַשׂ בְּאֲשִׁים". (ישעיהו ה, ד)

מה המשותף לשתי התוכחות הללו?

במשל הכרם אנו שומעים על אכזבה קשה מעם ישראל. פרק זה מתקשר לפרק א הפותח את ספר ישעיהו ובו מתוארת אכזבת ה' מעמו על שאינם עושים צדק ומשפט והחברה שלהם מלאה עוון במצוות בין אדם לחברו, כך שאין די במצוות בין אדם למקום שהם מקפידים עליהם.

**עונשה של הכרם (פסוקים ה-ו)**

**ישעיהו פרק ה**

(ה) וְעַתָּה אֹדִיעָה נָא אֶתְכֶם אֶת אֲשֶׁר אָנִי עֹשֶׂה לְכַרְמִי  
 הָסַר מְשֹׁכְתוֹ וְהָיָה לְבָעַר  
 פָּרֵץ גָּדְרוֹ וְהָיָה לְמַרְמָס :  
 (ו) וְאֶשְׂיִתְּהוּ בְּתֵהּ  
 לֹא יִזְמַר  
 וְלֹא יַעֲדָר  
 וְעֵלָה שְׁמִיר וְנִשְׁיֵת  
 וְעַל הָעֵבִים אֲצַוָּה מִהַמְטִיר עָלָיו מָטָר :

7. כתוב בלשונך, מהו העונש של הכרם לפי פשט הכתוב (פרט את כל מרכיבי העונש)

8. מה ההבדל העקרוני בין הפעולות של בעל הכרם בתחילת המשל (פס' א-ב) לבין פעולותיו בסוף המשל (פס' ה-ו)?

**”וַיִּקְוּ לְמִשְׁפָּט - וְהָיָה מִשְׁפָּח, לְצַדִּיקָה - וְהָיָה צַעֲקָה” (פסוק ז)**

משל הכרם המתאר את הפער בין ציפיות לתוצאות מדגים את הקלות בה מתרחש ההיפוך בין טוב ורע:

”וַיִּקְוּ לְמִשְׁפָּט - [וְהָיָה] מִשְׁפָּח (ספּחַת, נגע, עיוות דין, עוול)

לְצַדִּיקָה - [וְהָיָה] צַעֲקָה” (צעקת העשוקים נגד עושקיהם)

דרך שימוש ב”משחקי מילים” והחלפה של אות אחת בכל מילה מתהפכת הכוונה הטובה למעשה רע. גם השימוש פעמיים במילה ”וְהָיָה” מבטא את ההפתעה בבחירתם הרעה וממחיש את גודל האכזבה.

9. הסבר בלשונך, מה ה' קיווה מעם ישראל ומה יצא בסופו של דבר. (פרט שני דברים)

**☒ קישור לצדק ומשפט בספר בראשית פרק י"ח**

ה' מאוכזב מעם ישראל משום שבאי עשיית משפט וצדקה הם פוגעים בשורש הבחירה באברהם. כשה' מגלה לאברהם שהוא הולך להפוך את סדום ועמורה הוא מציין שסיבה לבחירת אברהם היא יעודו: ”כִּי יִדְעִיתִיו לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוָה אֶת בְּנֵי וְאֵת בֵּיתוֹ אֲחֵרָיו וְשָׁמְרוּ דְרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט”. במשל הכרם חוזר הנביא לשורש הבחירה ובמשפט הסיכום הוא קובע ששורש הבחירה אינו קיים, עם ישראל אינו עושה משפט וצדקה: ”וַיִּקְוּ לְמִשְׁפָּט וְהָיָה מִשְׁפָּח לְצַדִּיקָה וְהָיָה צַעֲקָה”.

סיפור סדום ועמורה שמצוי ברקע הסיפור שלנו מדבר על כך שלא רק עם ישראל לא ממש את יעודו, אלא עם ישראל זנח את דרכו ואמץ לעצמו את הדרך המנוגדת - דרכה של סדום. (כפי שמתואר כבר בפירוט בפרק א) גם עניין הצעקה מופיע בסדום, הסמיכות בין צדקה לצעקה, וגם הפועל יד"ע מופיע בשני המקומות. הידיעה אצל אברהם שונה מאצל סדום. כשם שהצדקה מופיעה בסיפור סדום - "לעשות צדקה ומשפט", כך גם הצעקה מופיעה גם היא בסיפור סדום "הכצעקתה".

## תשפ"ג - מט תלמידי 5 יח"ל אינם חייבים ללמוד מכאן ואילך

### ○ נבואת "הוי"

לאחר שהנביא הוכיח את העם ע"י משל הכרם, הנביא עובר החל מפס' ח ואילך לנבואת תוכחה נוספת בעלת סגנון שמתאפיין: בפתחות בלשון "הוי". המילה "הוי" כאן מביעה הזדעזעות גדולה על כובד העוון של העם. בעזרת מילת הפתיחה "הוי", ניתן לחלק את הנבואה לשישה חלקים כאשר כל חלק פותח במילת הזעקה "הוי".

#### ○ פסקת ה"הוי" הראשונה

10. א. הסבר בלשונך, בטבלה, את הפסוקים הבאים:

פירוש	בלשון המקרא	
	(ח) הוי מגיעי בית בבית, שדה בשדה יקריבו עד אפס מקום, והושבתם לבדכם בקרב הארץ:	החטא
	(ט) באזני ה' צבאות, אם לא בתים רבים לשמה יהיו, גדלים וטובים מאין יושב: (י) כי עשרת צמדי כרם יעשו בת אחת, וזרע חמר יעשה איפה: פ	העונש

ב. הסבר את החטא העונש שבפסוקים ח-י, על פי העיקרון של "מידה כנגד מידה".

#### ○ פסקת ה"הוי" השנייה

11. א. הסבר בלשונך, בטבלה, את הפסוקים הבאים:

פירוש	בלשון המקרא	
	(יא) הוי משקימי בבקר שֶכַר יִרְדְּפוּ, מֵאַחֲרֵי בְנֹשֶׁף יִיוּ יְדֻלִּיקָם: (יב) וְהָיָה כְּנוֹר וְנִבֵּל תֵּף וְחָלִיל וַיִּיוּ מִשְׁתִּיָּהֶם, וְאֵת פֶּעַל ה' לֹא יִבִּיטוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדָיו לֹא רָאוּ:	החטא
	(יג) לָכוּ גֵלָה עִמִּי מִבְּלִי דַעַת, וּכְבוֹדוֹ מִתִּי רָעַב, וְהִמּוֹנֹו צָחָה צָמָא: (יד) לָכוּ הִרְחִיבָה שְׂאוֹל נִפְשָׁה וּפְעָרָה פִּיהָ לְבְלִי חֶק, וַיִּרְדַּד הַדָּרָה וְהִמּוֹנָה וּשְׂאוֹנָה וְעֵלָזָה: (טו) וַיִּשָׁח אָדָם וַיִּשְׁפֹּל אִישׁ וְעֵינָיו גְּבַהִים תִּשְׁפֹּלְנָה: (טז) וַיִּגְבְּהוּ ה' צְבָאוֹת בְּמִשְׁפָּט, וְהָאֵל הַקְדוֹשׁ נִקְדָּשׁ בְּצִדְקָה: (יז) וַרְעוּ כְּבָשִׂים כְּדַבְּרָם, וְחִרְבוּת מַחִים גָּרִים יֵאָכְלוּ:	העונש

ב. הסבר את החטא העונש שבפסוקים יא-יז, על פי העיקרון של "מידה כנגד מידה".

○ **ארבעת פסקאות ה"הוי" האחרונות**

12. כתוב בלשונך, בטבלה שלפניך, מה הם החטאים בכל אחד מארבעת פסקאות ה"הוי" שבפסוקים יח-כג.

פירוש - בלשונך	בלשון המקרא	
	<p>(יח) הוי  מִשְׁכֵּי הָעוֹן בְּחַבְלֵי הַשָּׂנֵא וְכַעֲבוֹת הָעֲגֹלָה חֲטָאָה :  (יט) הַאֲמָרִים : יִמְהַר יַחֲיִשָּׁה מַעֲשָׂהוּ לְמַעַן נִרְאָה,  וְתִקְרַב וְתִבּוֹאָה עֲצַת קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וְגִדְעָה : ס</p>	החטא
	<p>(כ) הוי  הַאֲמָרִים לָרַע טוֹב וְלַטּוֹב רָע  שְׁמַיִם חֲשָׁךְ לְאוֹר וְאוֹר לְחֹשֶׁךְ  שְׁמַיִם מֵר לְמִתּוֹק וּמִתּוֹק לְמֵר : ס</p>	החטא
	<p>(כא) הוי  חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם וְנִגְדּוּ פְּנֵיהֶם בְּנִבְנִים :</p>	החטא
	<p>(כב) הוי  גְּבוּרִים לְשִׁתּוֹת יִין וְאֲנָשֵׁי חַיִל לְמִסְדָּךְ שֶׁכָּר :  (כג) מַצְדִּיקֵי רִשְׁעַ עֶקֶב שִׁחַד וְצִדְקַת צְדִיקִים יִסִּירוּ מִמֶּנּוּ : ס</p>	החטא

13. א. בהשוואה לשתי פסקאות ה"הוי" הראשונות, מהו המרכיב שחסר בארבעת פסקאות ה"הוי" האחרונות?

ב. היכן הנביא משלים את המרכיב שחסר בארבעת הפסקאות האחרונות? בסס את תשובתך על הכתוב.

○ **סיכום מבנה נבואות ה"הוי"**

הנבואה בנויה מרשימה של "הוי" המבטאים את ההתבוננות ההולכת ומעמיקה של הנבואה במצב החברה :

- **ב'הוי' הראשון** הנביא מציין את החטא הנראה לעין של יושבי יהודה: **עושק חברתי** - הסגת גבול רעהו, שהיא פגיעה אנושה ברכוש הזולת, בחלשים בחברה, ועברה על מצוות ה'.
- **ב'הוי' השני** הנביא מתייחס לאורח החיים הנהנתני של יושבי יהודה - המוביל ומדרדר את האדם לחטא שכחת ה'.
- **בארבעת ה'הוי' האחרונים** עניינם משותף - **עולמם הרוחני והתודעתי המעוות** של יושבי יהודה, שעומד בשורש הבעיה.

פסוקים אלה מראים שהקלקול מתפרש מן המעשה דרך הדיבור ועד המחשבה, דהיינו בכל רובדי הקיום האנושי, לפיכך יש גם לתקן את כל אותם רבדים "מנפש ועד בשר".

☒ **הקשר בין משל הכרם ובין נבואות ה'הוי'**

ניתן להצביע על קשר בין משל הכרם ובין נבואות ה'הוי': במשל הכרם מתברר שהעם אינו נוהג בצדק ובמשפט: "וַיִּנְקוּ לְמִשְׁפָּט וְהִנֵּה מִשְׁפָּח לְצִדְקָה וְהִנֵּה צַעֲקָה". בנבואות ה"הוי" השנייה עשיית המשפט עוברת לידי ה'. אם העם אינו עושה משפט, ה' עושה משפט ופורענות: "וַיִּגְבֶּה ה' צְבָאוֹת בְּמִשְׁפָּט וְהֵאֵל הַקְּדוֹשׁ נִקְדָּשׁ בְּצִדְקָה".

קשר נוסף בין משל הכרם לשאר חלקי היחידה נראה בסוף, בסיכום היחידה כולה.

## ○ העונש: בואו של אויב

כפי שראינו בארבעת נבואות ה'הוי' האחרונות, לא נאמר הפירוט של העונש. העונש על החטאים (שנזכרו בחלק השני של הפרק) נאמר כאן בחלק השלישי של הפרק, הביסוס בכתוב לכך שהעונש בחלק השלישי הוא על החטאים שנזכרו בחלק השני הוא, שהחלק השלישי פותח במילים "לכן..." ו"על כן...". והעונש הוא בואו של אויב גדול שיפגע קשות בחוטאים - בישראל.

14. קרא את פסוקים כד-ל, וודא שאתה מבין את תיאורי העונש המובאים בפסוקים אלו. רשום בלשונך, פירוש לצדו של כל ביטוי קשה.

שים לב, בחלק השלישי של הפרק יש ביטויים רבים הבנויים משתי צלעות בעלות מבנה של תקבולת. במידה וצלע אחת לא מובנת ניתן בעזרת התקבולת לפרש את הצלע הקשה, ע"י עיון בצלע המקבילה לה.

### ○ ישעיהו פרק ה

(כד) לָכֵן כָּאֵכֶל קֶשׁ לְשׁוֹן אֵשׁ / וְחִשְׁשׁ לְהִבֶּה יִרְפָּה,

שָׁרְשָׁם כַּמֶּק יִהְיֶה / וּפְרָחַם כָּאֵבֶק יַעֲלֶה

כִּי מָאֲסוּ אֶת תּוֹרַת ה' צְבָאוֹת / וְאֶת אִמְרַת קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל נֶאֱצוּ:

(כה) עַל כֵּן תָּרַה אֵף ה' בְּעַמּוֹ

וַיֵּט יָדוֹ עָלָיו / וַיִּכְהוּ וַיִּרְגְּזוּ הַהָרִים

וַתְּהִי נִבְלָתָם כְּסוּחָה בְּקֶרֶב חוּצוֹת

בְּכָל זֹאת לֹא שָׁב אָפוֹ / וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה:

(כו) וַנִּשְׂא נֶס לְגוֹיִם מֵרְחוֹק / וְשָׁרַק לוֹ מִקְצֵה הָאָרֶץ

וְהִנֵּה מִהֲרָה קָל יָבֹא:

(כז) אֵין עֲנֵן / וְאֵין כּוֹשֵׁל בּוֹ

לֹא יָנוּם / וְלֹא יִישָׁן

וְלֹא נִפְתַּח אָזְנוֹ חֲלָצָיו / וְלֹא נָתַק שְׂרוֹף נַעֲלָיו:

(כח) אֲשֶׁר חֲצָיו שְׁנוּנִים / וְכָל קִשְׁתֹּתָיו דְּרָכוֹת

פְּרִסוֹת סוּסָיו כְּצֶר נְחֹשְׁבוֹ / וְגִלְגָּלָיו כְּסוּפָה:

(כט) שְׂאֵגָה לוֹ כְּלָבִיא / יִשְׂאֵג כְּכַפְרִים

וַיִּנְהַם וַיֹּאחֲזֵ טָרֶף / וַיִּנְפְּלִיט וַאֲיִן מַצִּיל:

(ל) וַיִּנְהַם עָלָיו בַּיּוֹם הַהוּא כְּנִהְמַת יָם

וַנִּבֵּט לְאֶרֶץ וְהִנֵּה חֲשֵׁף צֶר / וְאֹזֶר חֲשֵׁף בְּעֵרִיפָיָה:

### ○ מיהו האויב הגדול שיעניש את ישראל?

פרשנים רבים רואים בתיאור האויב את סנחריב, מלך אשור, אשר עלה עם צבאו למלחמה על יהודה. יש לשים לב שהצבא מתואר כמפיל פחד רב על תושבי יהודה, אך לא מתואר שהוא מחריב את יהודה. ואכן, מסע סנחריב, אשר הפיל פחד רב על תושבי הארץ, מסתיים במפלתו של סנחריב.

שאלה מתוך מבגרות קיץ תשע"ו

15. עיינו בפסוקים כו-ל בהם מתואר האויב שיביא ה' להעניש את ישראל?

א. מיהו האויב הזה, מאיזה עם הוא, ומהיכן הוא יגיע?

ב. ציין חמש תכונות של האויב? בסס את תשובתך על הכתוב.

○ **מידה כנגד מידה**

כפי ראינו שהעונש, על החטאים שנזכרו בחלק השני של הפרק, נאמר כאן בחלק השלישי של הפרק. אחת הראיות לכך הוא שמוצאים שלושה עונשים שפועלים על פי העיקרון של "מידה כנגד מידה".

שאלה מתוך ברות קיץ תשע"ו

16. לפניך שלושה חטאים מהחלק השני של הפרק. עיין בפסוקים של החלק השלישי (כו-ל) ומצא שלושה עונשים שפועלים על פי העיקרון של "מידה כנגד מידה". צטט את העונשים והסבר מדוע יש בכך "מידה כנגד מידה"?

החטאים	העונשים	ההסבר ל"מידה כנגד מידה"
"האמרים : ימהר יחישו מעשהו למען נראה" (יח)		
"הוי משכימי בבקר שָׁכַר יְדִדְפוּ, מֵאַחֲרֵי בְּשָׁף יֵן יְדִלִיקָם" (יא)		
"הוי האמרים לרע טוב ולטוב רע, שמים חשך לאור ואור לחשך" (כ)		

○ **הקשר בין "משל הכרם" לבין נבואות ה"הוי" ונבואות "בואו של האיוב"**

ניתן להצביע אל קשר מאוד ברור בין משל הכרם הנזכר בחלק הראשון של הפרק לבין החלקים השני (החטאים), והשלישי (העונשים) של הפרק :

- **בחלק הראשון של הפרק**, מוצג משל ובו כרם ש'חטאה' ואכזבה את בעליה, והביאה פרי ביאושים וזאת למרות העבודה המסורה של בעל הכרם, ולכן בעל הכרם מעניש את כרמו בכך שהוא מפקיר את הכרם גורם שהכרם תיהרס. המשל הוא על עם ישראל שחטא וייענש, אך הפירוט של החטא והעונש יובא רק בחלקים הבאים בפרק :
- **בחלק השני של הפרק**, בנבואות ה'הוי', ישעיהו מתואר את החטאים של עם ישראל, המקבילים לחטאי הכרם - שבמקום להצמיח אשכולות ענבים מעולים, הכרם הצמיחה פרי ביאושים כמתואר ב"משל הכרם".
- **בחלק השלישי של הפרק**, ישעיהו מנבא את העונש שיבוא בבואו של האיוב הגדול מכולם, האיוב האשורי. העונש הזה מקביל לתיאור העונש של הכרם כמתואר ב"משל הכרם".

17. במה העונש של בוא אשור לארץ, מקביל לעונש המתואר במשל הכרם?